

De klanken van Grimm

Baanbrekend taalonderzoek van de beroemde sprookjesvorsers

De gebroeders Grimm zijn wereldberoemd vanwege hun sprookjes, die deze maand tweehonderd jaar geleden voor het eerst verschenen. Maar naast het opdiepen van oude klassieke verhalen deden ze ook opzienbarend taalkundig onderzoek. De klankwetten die ze ontdekten, waren voor de taalwetenschap net zo belangrijk als de zwaartekrachtwet was voor de natuurkunde.

Berthold van Maris

De zoste van deze maand is het precies tweehonderd jaar geleden dat het eerste deel van de sprookjes van Grimm het licht zag. In *Kinder- und Hausmärchen* uit 1812 presenteerden de gebroeders Jacob en Wilhelm Grimm 86 literaire bewerkingen van sprookjes die zij in het Duitse taalgebied hadden opgetekend, waaronder klassieke verhalen als Roodkapje, Aspoester en Doornroosje. In de edities die daarop volgden, zou dat uitgroeien tot een verzameling van 210 sprookjes.

Daarmee zijn de broers wereldberoemd geworden. Toch zijn die sprookjes maar een klein onderdeel van hun totale oeuvre. Want naast oude sprookjes, sagen en spreekwoorden, die zij zagen als de laatste overblijfselen van een oude Germaanse traditie, verzamelden en bestudeerden de broers vooral ook middeleeuwse teksten. Ongeveer tegelijk met die sprookjes gaven ze bijvoorbeeld twee van de alleroudste Duitse literaire teksten uit – uit de achtste eeuw.

Met name de oudste van de twee broers, Jacob (1785-1863), was daarnaast ook puur in de Duitse taal geïnteresseerd. Hij was de eerste die de over-

eenkomsten en verschillen tussen de Germaanse talen systematisch probeerde te beschrijven. Er is zelfs een belangrijke taalkundige ontdekking naar hem genoemd: de wet van Grimm. Ook hebben de broers de basis gelegd voor het eerste grote historische woordenboek, het *Deutsches Wörterbuch*, dat de Nederlanders vervolgens zou inspireren tot het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (WNT).

■ VERZAMELWOEDE

De broers werkten heel hun leven samen, maar hadden tamelijk uiteenlopende karakters. Wilhelm (1786-1859) was extravert en hield zich vooral bezig met literatuur. Jacob was introvert en had zoals gezegd een voorliefde voor taalkunde.

Hun carrière begint met een enorme verzamelwoede. Jarenlang zijn de broers druk in de weer met het verzamelen van middeleeuwse teksten, aanvankelijk als straatarme studenten, daarna in combinatie met wat ambtelijke baantjes. Ze brengen veel tijd door in bibliotheken, om zelf afschriften te maken, en corresponderen met andere handschriftenliefhebbers, die hun het nodige materiaal toesturen.